

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
Научноизследователски център „Търновска книжовна школа“
Фондация „Αυτορείτικη Εστία“
Солунски университет „Аристотел“
Сдружение ИКОНА

Международна интердисциплинарна конференция
**„Света гора Атонска и Света гора Търновска.
Пространства на духовността”**

*Под патронажа на проф. д-р Димитър Димитров,
ректор на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“*

Откриване: 16. октомври, 10.00 ч., зала „Европа“, Ректорат, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

16. – 17. октомври 2023 г., Велико Търново

Съпътстващи събития:

Представяне на книгата на чл.-кор. проф. д. изк. Иванка Гергова „Светогорски теми в изкуството по българските земи (XVIII – XIX в.)“:
17. октомври, 17.30 ч., Регионална библиотека „П. Р. Славейков“

Откриване на фотографска изложба „Воздвижение. Кръстът на Света гора Атонска“ на Георгиос Пупис, Светогорски център
„Αυτορείτικη Εστία“, Солун, Гърция (в рамките на Осмото биенале на църковните изкуства, Велико Търново, 2023):
18. октомври, 17.00 ч., Изложбени зали „Рафаел Михайлов“

Партньори на събитията:

Община Велико Търново

Света Великотърновска митрополия

Регионална библиотека „П. Р. Славейков“, Велико Търново

Информационно-библиотечен и издателски комплекс при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

Филологически, Исторически и Православен богословски факултети при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

**Международна интердисциплинарна конференция
Διεθνές Διεπιστημονικό Συμπόσιο**

СВЕТА ГОРА АТОНСКА И СВЕТА ГОРА ТЪРНОВСКА.

ПРОСТРАНСТВА НА ДУХОВНОСТТА

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ

ΚΑΙ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΤΥΡΝΟΒΟΥ.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

*Под патронажа на проф. д-р Димитър Димитров,
ректор на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методиѝ“*

*Υπό την αιγίδα του Καθηγητή Δρ. Dimitar Dimitrov,
Πρύτανη του Πανεπιστημίου του Βελίκου Τύρνοβο „Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος“*

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Α

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

16. – 17. октомври 2023 г. / 16 – 17 Οκτωβρίου 2023
Велико Търново / Βελίκο Τύρνοβο

Партньори на събитията

Община Велико Търново
Света Великотърновска митрополия
РБ „П. Р. Славейков“, Велико Търново

Информационно-библиотечен и издателски комплекс на
Великотърновския университет „Св. св. Кирил и
Методий“

Филологически, Исторически и Православен богословски
факултети при Великотърновския университет „Св. св.
Кирил и Методий“

Организационен комитет

Анастасиос Дурос

изпълнителен директор на Атонския център „Агиореϊτικη
Εστία“ в Солун,

д-р Николаос Мердзимекис

Министерство на културата, Ефория за византийски паметници
на Халкидики и Света гора, Солун, Р. Гърция

Доц. д-р Невена Гавазова

директор на Научноизследователския център „Търновска
книжовна школа“ при Великотърновския университет „Св. св.
Кирил и Методий“, Р. България

Проф. д.и.н. Красимира Мутаfoва

директор на Информационно-библиотечен и издателски
комплекс на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и
Методий“

Доц. д-р Ваня Сапунджиева

катедра „Църковни изкуства“, Православен богословски
факултет при Великотърновския университет

Гл. ас. д-р Тодор Енчев

катедра „Историческо и практическо богословие“, Православен
богословски факултет при Великотърновския университет

Докт. Диана Вацова

редактор в Университетско издателство „Св. св. Кирил и
Методий“ /

Докт. Александър Николов

катедра „Българска литература“, Филологически факултет при
Великотърновския университет

Συνδιοργανωτές

Δήμος Βελίκο Τύρνοβο

Ιερά Μητρόπολη Βελίκο Τύρνοβο

Περιφερειακή Βιβλιοθήκη «P. R. Slaveykon», Βελίκο
Τύρνοβο

Βιβλιοθήκη και εκδοτικός οίκος του Πανεπιστήμιο του
Βελίκο Τύρνοβο «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος»

Φιλολογική, Ιστορική και Ορθόδοξη Θεολογική Σχολή του
Π.Β.Τ.

Οργανωτική Επιτροπή

Αναστάσιος Ντούρος

Διευθυντής της Αγιορειτικής Εστίας, Θεσσαλονίκη

Νικόλαος Μερτζιμέκης

Υπουργείο Πολιτισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και
Αγίου Όρους

Καθ. Δρ. Νεβένα Γκαβάζοβα

Διευθύντρια του Ερευνητικού Κέντρου «Λογοτεχνική Σχολή του
Τυρνόβου» στο Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος»

Καθ. Δρ. Κρασιμίρα Μουτάφοβα

Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης και του Εκδοτικού Οίκου του
Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος»

Καθ. Δρ. Βάνια Σαпουντζиеβα

Ορθόδοξη Θεολογική Σχολή, Τμήμα Εκκλησιαστικών Τεχνών

Επικ. καθ. Δρ. Τοντόρ Έντσεβ

Ορθόδοξη Θεολογική Σχολή, Τμήμα Ιστορικής και Πρακτικής
Θεολογίας

Υποψ. Διδάκτορας Ντιάνα Βάτσοβα

Επιμελήτρια στο Εκδοτικό οίκο του Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και
Μεθόδιος»

Υποψ. Διδάκτωρ Αλεξάντρ Νικόλοβ,

Φιλολογική Σχολή, Τμήμα «Βουλγαρική Λογοτεχνία», Π.Β.Τ.
«Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος»

Работни езици: български и гръцки / Γλώσσες εργασίας: Βουλγαρικά και Ελληνικά

Превод от/на гръцки език: гл. ас. д-р Тодор Енчев Тодоров / Μετάφραση από την ελληνική

γλώσσα: Επικ. καθ. Τοντόρ Έντσεβ

**Света гора Атонска и Света гора Търновска. Пространства на
духовността**

Άγιον Όρος του Άθωνος και Άγιον Όρος του Турνόβου.

Σχέσεις και πνευματικές Διαστάσεις

Понеделник, 16. октомври 2023 г. / Δευτέρα, 16 Οκτωβρίου 2023

Регистрация на участниците

9.30 Εγγραφή Συμμετεχόντων

10.00 ΟΦΙЦИАЛНО ОТКРИВАНЕ НА ΜΕЖДУΝΑΡΟΔΝΑΤΑ ΙΝΤΕΡΔΙΣЦИΠЛИΝΑΡНА
ΚΟΝΦΕΡΕΝЦИЯ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

- Слово на проф. **д-р Димитър Димитров**
Ομιλία του **καθ. Δρ. Dimitar Dimitrov**

- Слово на кмета на гр. Солун – ще прочете г-н **Анастасиос Дурос**, изпълнителен директор на Атонския център Агиоритики естия, Солун, Р. Γърция
Χαιρετισμός του Δήμαρχου της Θεσσαλονίκης, τον οποίο θα αναγνώσει ο Διευθυντής της Αγιορείτικης Εστίας, κ. **Αναστάσιος Ντούρος**

ПЪРВО ЗАСЕДАНИЕ / ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Председател: доц. д-р **Невена Гавазова** / Πρόεδρος: καθ. Δρ. **Νεβένα Γκαβάζοβα**

Преводач: гл. ас. д-р Тодор Енчев / Μετάφραση: Τ. Έντσεβ

11.00 **Μαρία Спасова**, проф. д-р, *Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методиј“, Велико Търново, България*

Липсващите части от българските ръкописи Zogr134 и Zogr19 – причината до ХХΙ в. два старобългарски превода да бъдат част от руската и сръбската книжовна традиция

Μαρία Σπάσοβα, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βελίκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Τα ελλείποντα μέρη των βουλγαρικών χειρογράφων Zogr19 και Zogr134. Ο λόγος για τον οποίο οι δύο παλαιοβουλγαρικές μεταφράσεις αποδίδονταν στην серβική και ρωσική γραμματειακή παράδοση μέχρι τον 21^ο αιώνα.

11.20 **Пламен Павлов**, проф. д-р, *Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методиј“, Велико Търново, България*

Към историята на връзките между средновековния Търновград и Атонските манастири

Πλάμεν Παβλόβ, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βεΐκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Σχετικά με την ιστορία των σχέσεων μεταξύ του μεσαιωνικού Tarnovgrad (Τύρνοβο) και των Αθωνικών μονών.

11.40 **Κрасимира Μυταφοва**, проф. д.и.н., Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методиѝ“, Велико Търново, България

Αтонските манастири в социални размирици и политически конфликти на Балканите през XVIII век (по османски документи от фонд Piskopos kalemi)

Κρασιμίρα Μουτάφοβα, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βεΐκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Τα αθωνικά μοναστήρια κατά την περίοδο των κοινωνικών αναταραχών και των πολιτικών συγκρούσεων των Βαλκανίων τον 18^ο αιώνα (σύμφωνα με οθωμανικά έγγραφα από το αρχείο Piskopos Kalemi).

12.00 **Дискусия / Συζήτηση**

12.10 **Кетъринг / Γεύμα**

ВТОΡΟ ΖΑΣΕΔΑΝΙΕ / ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Προεδρατελ: доц. д-р **Невена Гавазова** / Πρόεδρος: καθ. Δρ. **Νεβένα Γκαβάζοβα**
Προводач: гл. ас. д-р Тодор Енчев / Μετάφραση: Τ. Έντσεβ

13.30 **Г-н Анастасиос Дурос**, изпълнителен директор на Атонския център в Солун, Р. Γърция

Προδραваγνε на дейността и изданията на Агиоритики естия

Αναστάσιος Ντούρος, Διευθυντής της Αγιορειτικής Εστίας, Θεσσαλονίκη

Παρουσίαση των δραστηριοτήτων και εκδόσεων της Αγιορειτικής Εστίας.

13.50 **Димитър Кенанов**, проф. д.φ.н, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методиѝ“, Велико Търново, България

Προδραваγνε на изданията на Научноизследователския център „Търновска книжовна школа“

Ντιμήταρ Κεvάνοβ, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βεΐκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Παρουσίαση των εκδόσεων του Ερευνητικού Κέντρου «Λογοτεχνική Σχολή του Τυρνόβου».

14.10 **Κрасимира Μυταφοва**, проф. д.и.н., Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методиѝ“, Велико Търново, България

Представяне на книгата "Православни структури на Балканите през XVII – XVIII век (Съгласно документи от Истанбулския османски архив). Велико Търново, Изд. „Абагар“, 2019 и изложбата „Старопечатни книги от фонда на Университетската библиотека“

Κρασιμίρα Μουτάφοβα, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βελίκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Παρουσίαση του βιβλίου «Ορθόδοξες δομές στα Βαλκάνια το 17^ο – 18^ο αι. (Σύμφωνα με έγγραφα του Οθωμανικού Αρχείου της Κωνσταντινούπολης). Βελίκο Τύρνοβο, Abagar, 2019, και της Έκθεσης «Παλαίτυπα από τη συλλογή της Πανεπιστημιακής βιβλιοθήκης».

14.30 Καφε-παυза / Διάλειμμα

15.00 Работна експедиция: По стъпките на средновековното православно подвижничество

Εκπαιδευτική επίσκεψη : Στα μονοπάτια του μεσαιωνικού ορθόδοξου ασκητισμού

19.30 Работна вечеря / Δείπνο εργασίας

Вторник, 17. октомври 2023 г. / Τρίτη, 17 Οκτωβρίου 2023

ΠЪРВО ЗАСΕДАНИЕ / ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Πρόεδρος: проф. д-р **Илия Евангелу** / Πρόεδρος: Καθ. Δρ. **Ηλίας Ευαγγέλου**

Προводач: гл. ас. д-р Тодор Енчев / Μετάφραση – Τ. Έντσεβ

09.30 Иванка Гергова, проф. д.изк., Институт за изследване на изкуствата при БАН – София, България

Руски монаси гравьори на Света гора (края на XVIII – първа четвърт на XIX в.)

Ιβάνκα Γκέργκοβα, Ακαδημαϊκός, Καθ. Δρ., Ινστιτούτο για την έρευνα των Τεχνών της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών, Σόφια

Ρώσοι μοναχοί χαρακτες του Αγίου Όρους (τέλη 18^{ου} -πρώτο τέταρτο 19^{ου} αιώνα).

09.50 Николаос Μερτζимекис, Δ-р Археолог – Византинист, Εφορία за древностите на Χαλκιδικη и Света Гора, Министерство на културата

Светогорски метоси и монаси-таксидиоти във Велико Търново и района през XVI – XIX век: духовни и обществено-икономически връзки

Νικόλαος Α. Μερτζιμέκης, Δρ. Αρχαιολόγος – Βυζαντινολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, Υπουργείο Πολιτισμού

Αγιορείτικα μετόχια και ταξιδιώτες μοναχοί στο Μεγάλο Τύρνοβο και την ευρύτερη περιοχή του κατά τους 16^ο – 19^ο αι.: πνευματικές και κοινωνικό – οικονομικές σχέσεις.

-
- 10.10** **Гликерия Хадзули**, *проф. д-р Византийска археология и изкуство, Богословски факултет на Солунския университет*
Извезаната подеа при иконата на Богородица Портаитиса, дело на Григория (1818) от колекцията на Атонския манастир Ивирон.

Гλυκερία Χατζούλη, *Καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης Α.Π.Θ.*
Η κεντημένη ποδέα της εφέστιας εικόνας της Πορταΐτισσας, έργο της Γρηγορίας (1818) από τη συλλογή της Αθωνικής Μονής Ιβήρων.

- 10.30** *Дискусия / Συζήτηση*
-

- 10.50** *Καφε-пауза / Διάλειμμα*
-

ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ / ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

Председател: д-р **Никос Мердзимекис** / Πρόεδρος: Δρ. **Νίκος Μερτζιμέκης**
Преводач: гл. ас. д-р Тодор Енчев / Μετάφραση – Т. Έντσεβ

- 11.10** **Илия Евангелу**, *проф. д-р, Богословски факултет на Солунския университет*
Света Гора Атонска и влиянието ѝ върху духовния живот на средновековно Велико Търново

Ηλίας Ευαγγέλου, *Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.*
Το Άγιον Όρος του Άθωνος και η επίδρασή του στην πνευματική ζωή του μεσαιωνικού Μεγάλου Τυρνόβου.

- 11.30** **Димитър Кенанов**, *проф. д.ф.н., Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България*
Света гора и новоизводната химнография

Ντιμίταρ Κενάνοβ, *Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βελίκο Τύρνοβο, Βουλγαρία*
Το Άγιον Όρος και η νεοσύστατη υμνογραφία.

- 11.50** **Атанасиос Атанасиадис**, *проф. д-р, Богословски факултет на Солунския университет*

Духовните връзки на Търново със сръбската църковна традиция
Αθανάσιος Αθανασιάδης, *Αναπληρωτής Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.*
Οι πνευματικοί δεσμοί του Τυρνόβου με την серβική εκκλησιαστική παράδοση.

- 12.10** **Невена Гавазова**, *доц. д-р, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България*

Аскетически наставления на преп. Григорий Синаит извън антологията *Добротолюбие* и книжовното дело на българските преводачи от Света гора Атонска, Парория и Търновград

Νεβένα Γκαβάζοβα, Καθ. Δρ. Π.Β.Τ. «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος», Βελίκο Τύρνοβο, Βουλγαρία

Ασκητικές οδηγίες του αγ. Γρηγορίου Σιναΐτη από την ανθολογία Dobrotolyubie (Φιλοκαλία) και το γραμματειακό έργο των βουλγάρων μεταφραστών από το Άγιον Όρος του Άθωνα, τα Παρόρια και το Μεγάλο Τύρνοβο.

12.30 *Дискусия / Συζήτηση*

12.40 *Кетъринг / Γεύμα*

14.00 **Κυλтурна програма:** Средновековен Търновград
Πολιτιστικό πρόγραμμα: Η μεσαιωνική πόλη Tarnovgrad (Τύρνοβο).

Съпътстващи събития / Παράλληλες εκδηλώσεις:

Вторник, 17. октомври 2023 г. / Τρίτη, 17 Οκτωβρίου 2023,

17.30 Регионална библиотека „П. Р. Славейков“, Велико Търново / Περιφεριακή βιβλιοθήκη P. R. Slaveykov, Βελίκο Τύρνοβο

Представяне на книгата на чл.-кор. проф. д. изк. Иванка Гергова / Παρουσίαση του βιβλίου της Καθ. Δρ. Ιβάνκα Γκέργκοβα

СВЕТОГОРСКИ ТЕМИ В ИЗКУСТВОТО ПО БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ (XVIII – XIX в.)

“Αγιορείτικα θέματα στη τέχνη των Βουλγαρικών περιοχών (18^{ος} – 19^{ος} αι.)”

Сряда, 18. октомври 2023 г. / Τετάρτη 18 Οκτωβρίου 2023

17.00 Изложбени зали „Рафаел Михайлов“, Велико Търново / Εκθεσιακοί χώροι «Ραφαήλ Μιχαήλοβ»

Откриване на фотоγραφска изложба / Εγκαίνια της φωτογραφικής έκθεσης

**ВОЗДВИЖЕНИЕ. КРЪСТЪТ НА СВЕТА ГОРА АТОНСКА
на Георгиос Пупис**

«Ύψωσις. Ο Σταυρός στην γη του Αγίου Όρους»

του Γιώργου Πούπη,

Светогорски център „Агиорείτικη Εστία“, Солун, Гърция / Αγιорειτική Εστία,
Θεσσαλονίκη

Изложбата е в рамките на Осмото биенале на църковните изкуства, Велико Търново,
2023 г. / Η έκθεση διοργανώνεται στο πλαίσιο της 8^{ης} Biennale Εκκλησιαστικών Τεχνών,
Βελίκο Τύρνοβο, 2023

Представя: г-н Анастасиос Дурос, изпълнителен директор на Атонския център „Агиорείτικη Εστία“, Солун, Р. Гърция / Παρουσίαση της έκθεσης από το κ. Αναστάσιο Ντούρο, Διευθυντής της Αγιорειτικής Εστίας, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.